

Redaktionell kommentar

Intresset för praktikhära forskning om undervisning och lärande fortsätter att öka samtidigt som uppfattningarna om vad praktikhära forskning kan vara verkar variera stort. Ofta används beteckningen FoU-samverkan i samband med praktikhära forskning, vilket riskerar att knyta den praktikhära forskningen till U-et, det vill säga utvecklingsarbetet snarare än till F-et, forskningen. Praktikhära forskning bedrivs då i samband med att resultaten från forskning, som bedrivits på universiteten, ska implementeras i skolan genom utvecklingsarbete. Inte sällan handlar forskningen då om lärarna och lärarnas kompetensutveckling. Det är i kontrast till en sådan forskning *om* och *på* lärare som inriktningen för *Forskning om undervisning och lärande* formulerades som att vara en tidskrift med syfte att publicera praktikhära forskning *med* och *för* lärare. Vi publicerar forskning som bedrivs på skolorna och i klassrummen med ambitionen att generera ny kunskap som är *relevant för lärare*, och som på olika sätt kan bidra till att förbättra lärares arbete.

Liksom all annan forskning behöver den praktikhära forskningen granskas kritiskt och det är därför vi har ett peer reviewsystem. Varje artikel granskas av minst två forskare, varav minst en ska vara docent eller professor inom det ämnesområde som studien gäller. Till det kommer att minst två av redaktionsmedlemmarna, som alla är docenter eller professorer, därutöver läser och bedömer artiklarna. Vi menar att uppbyggnaden av ett väl fungerande peer reviewsystem är en viktig förutsättning för att den praktikhära forskningen ska hålla hög kvalitet. Även om granskningsprocessen i stora stycken är densamma som i andra vetenskapliga tidskrifter, så finns också en relevansaspekt att beakta; hur forskningens knyter an till konkreta professionella problem.

I det här numret av ForskUL publicerar vi tre artiklar som sinsemellan är mycket olika. Det gäller såväl forskningsfrågorna som vilka metoder som har använts, liksom på vilka sätt resultaten är relevanta för lärare. Olikheterna tydliggör att praktikhära forskning, liksom all forskning, bedrivs på en rad olika sätt beroende på typ

av forskningsfråga.

I den första artikeln, *Effekten av fysisk aktivitet i matematikundervisningen*, redovisar **Andreia Balan** och **Jenny Green** resultaten av en studie om hur ett kort pulshöjande träningspass på sju min i början av lektionen har effekt på koncentrationsförmåga och arbetsminne. Studien visar på en sådan effekt, men kan däremot inte visa om eller hur det har påverkat elevernas kunskapsutveckling i matematik. Impulshöjande aktiviteter i början av matematikundervisningen genomfördes i fem klasser i årskurs 7, som jämfördes med fem klasser i samma skolor som undervisades som vanligt.

I nästa artikel, *Gymnasieelevers användning av normkritik för att granska frågor om sexualitet och kön* av **Anna-Karin Fridolfsson**, **Åsa Clarke Bolin**, **Anders Jonsson** och **Josefine Reimark**, redovisas hur en normkritisk undervisning i biologi och naturkunskap kom till uttryck i elevtexter om kön och sexualitet. Studien ingick i ett aktionsforskningsprojekt med syfte att utveckla undervisningen om sex och samlevnad till ett kunskapsområde där eleverna får verktyg för att förhålla sig till kön och sexualitet. Undervisningen genomfördes i sju olika klasser i biologi eller naturkunskap och omfattade 12 till 15 timmar. Eleverna fick i uppgift att antingen utreda en fråga eller granska ett påstående med hjälp av naturvetenskap och normkritik.

Den tredje artikeln av **Henrik Hansson** handlar om *Betydelsen av att variera innehållsliga aspekter för yngre elevers lärande av platsvärde*. I artikeln redovisar han på detaljnivå hur olika sätt att formulera och diskutera uppgifter i undervisningen har betydelse för vad eleverna kan lära sig. I studien undersöks några aspekter av lärandet hos elever i årskurs 2 när det gäller begreppet platsvärde samt hur det kan kopplas till hur innehållet behandlas i undervisningen. Såväl lärandet som undervisningen analyseras med hjälp av variationsteori, vilket gör det möjligt att på en mycket konkret nivå jämföra hur innehållet behandlades i undervisningen med vad eleverna lär sig. Resultaten visar på en tydlig koppling mellan innehållet i undervisningen och elevernas lärande.

Även om de tre artiklarna skiljer sig åt när det gäller typ av forskningsfråga, metod och resultat är de alla relevanta ur ett undervisningsperspektiv. Om en pulshöjande aktivitet förbättrar arbetsminnet såväl som koncentrationsförmågan hos eleverna är det svårt att argumentera emot att på något vis införa det på schemat. Dock skulle ytterligare studier kunna ge ett bättre underlag till att veta hur det ska göras på bästa sätt.

Studien om normkritisk undervisning och hur eleverna kan använda naturvetenskaplig kunskap och normkritik för att förhålla sig till olika frågor, är av en mer explorativ art. Den visar hur en sådan undervisning kan byggas upp och ger exempel på teman som kan komma upp. Utan att fastslå några specifika eller direkta samband är resultaten användbara för lärare som är intresserade av att utveckla en normkritisk undervisning. Dels konkretiseras innehållet i en sådan undervisning och dels visar resultaten exempel på hur eleverna förstår dessa frågor.

Resultaten från den tredje artikeln om platsvärde kan användas för att analysera elevers svårigheter med att förstå platsvärde genom att de formulerar konkreta as-

Redaktionell kommentar

pekter av sådan förståelse. De detaljerade beskrivningarna av innehållet i undervisningen kan användas i såväl planering som granskning av undervisning.

De tre studierna är relevanta för lärares arbete på olika sätt. Medan frågan om pulshöjande aktiviteter är en fråga som bäst hanteras på en kollektiv nivå och när det gäller skolan som helhet, ger de andra två artiklarna bidrag som kan vara användbara direkt i arbetet med att förbättra den egna undervisningen.

Ingrid Carlgren
redaktör

